

Četu Karandaar !

2017

TUDAGA

TÙ

Tibesti

TOUBOU

Četu Karandaar !

2011 harfa •ske

Réalisé par une équipe de langue tudaga (toubou):

Mark Ortman (*Kandamai*),
Abdel-Salam Wahali Brahim,
Ôyi Mahûmut
(*Leçons 1-20*)
1998

et

Mark Ortman (*Kandamai*),
Ôyi Mahûmut,
Salah Tchenikini
(*Leçons 21-30*)
2003, 2007, 2011

Langue : Tudaga (Toubou) – parlé : تنطق اللغة التبو :

- au Tibesti au Tchad - بتيستي في تشاد
- au Kowar au Niger - بكوار في نيجر
- au Fezzan et Koufra en Libye - بفزان و كفرة في ليبيا

Traduction du titre :

Lisons ensemble !
Edition 2011

ترجمة العنوان:

لنقرأ معاً
طبعة ٢٠١١

Genre : matériel didactique – apprentissage de l'orthographe touboue

Illustré par : Ôyi Mahûmut et Salah Tchenikini
et

d'après le CD-ROM intitulé *International
Illustrations : The Art of Reading 2.0*

© 2001 SIL International Literacy Department

Édition de juin 2010 : 30 exemplaires

Édition de 2011 : fév : 100 exemplaires, oct : 500 exemplaires

© 1998, 2003, 2007
Association SIL

© جمعية SIL
- ١٩٩٨

© 2011 Comité pour le
Développement de la
Langue Tedaga

© لجنة لتطوير لغة التبو ٢٠١١

Avant-propos

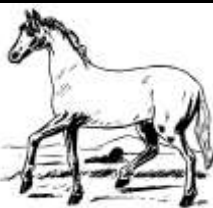
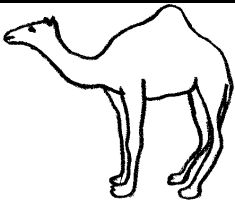
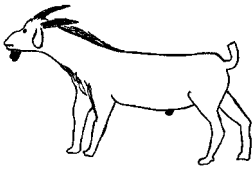
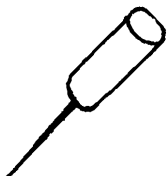
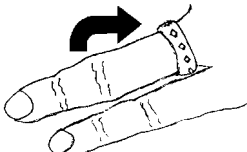
Ce livre est destiné à tous ceux qui parlent le toubou (tudaga) et qui désirent apprendre à lire leur propre langue. L'orthographe utilisée a de nombreuses ressemblances avec le français et l'anglais. Ainsi, ceux qui ont appris à lire en toubou peuvent aisément utiliser leurs connaissances pour la lecture du français et de l'anglais. Une comparaison entre l'alphabet toubou et les alphabets français, anglais et arabe se trouve à la fin de ce livre.

مقدمة

هذا كتاب موجه إلى كل من يتكلم لغة التبو ، و بوجه أخص للذين يريدون أن يتعلموا لغتهم. الحروف متشابهة إلى حد كبير لحروف الفرنسية و الانجليزية. الذين تعلموا القراءة بلغة التبو يسهل لهم القراءة لغة الفرنسية والانجليزية. الفرق بين الحروف التبو و الفرنسية و الانجليزية و العربية ستجدون في النهاية الكتاب.

a	A	Leçon	1
b	B		2
y	Y		3
î, i	Î, I		4
û, u	Û, U		5
g	G		6
č	Č		7
d	D		8
ô, o	Ô, O		9
Révision			10
n	N		11
m	M		12
t	T		13
k	K		14
Révision			15

r	R		16
ê, e	Ê, E		17
ŋ	Ŋ		18
h	H		19
Révision			20
l	L		21
nj	Nj		22
s	S		23
š	Š		24
z	Z		25
Révision			26
w	W		27
p	P		28
ñ	Ñ		29
Révision			30

		
aski	ai	arru
		
aşı	asunu	aliř
		
açi	arbi	adizi

	1. Ôli adizi barayini. 2. Ôli ai barayini. 3. Ôli arru barayini. 4. Ôli aliř barayini. 5. Ôli aski barayini.
---	---

1. Eše adizi yida.

2. Eše arru yida.

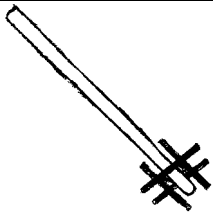
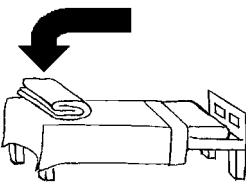
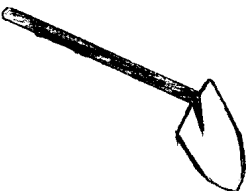
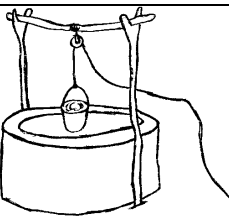
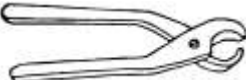
3. Eše alĩ yida.

4. Eše aši yida.

5. Eše aski yida.

Eše sũgu-ã adizi baradia ted. Tedĩ
čĩidi tiri-ĩ hi, Ôli arru arrayi yida
čuduru.

		
barbi	borko	boyo
		
bônu	bûni	bigi
		
bôtu	bôburi	buroĩ

	1. Eše barbi barayini. 2. Eše borko barayini. 3. Eše bônu barayini. 4. Eše bôtu čuduru. 5. Eše buroĩ čuduru.
---	---

aba
ba
a

abba
ab
a

barbi
barbi-ĩ

ai
ai-ĩ

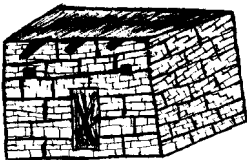
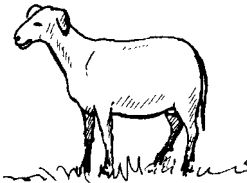
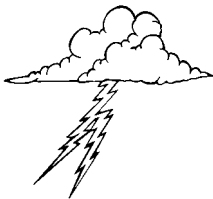
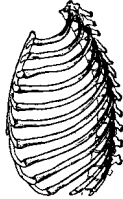
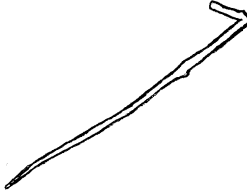
bûni
bûni-ĩ

Ôli ba hunã
ha čuduru.

Eše sûgu-ã bôbori baradia ted.
Tedî čîidi tiri-ĩ hi, Ôli bôtu guyi
yida čuduru.

		
yagabi	yuroũ	yuzo
		
yuba	yumar	yusuna
		
yaba	ya	yogo

	1. Ôli ya čuduru. 2. Ôli yuba čuduru. 3. Ôli yuroũ čuduru. 4. Ôli yumar čuduru. 5. Ôli yagabi yida.
---	--

ya

aya

yaba

ya
ba

ya
y

Ôli arru hunã ya yidanan ?

– Ũu, ya yida.

Ôli yuroũ hunã ya yidanan ?

– Ũ-æ ya yidanæ

Eše sũgu-ã yaba baradia ted.

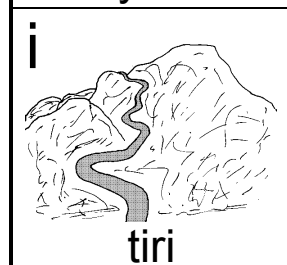
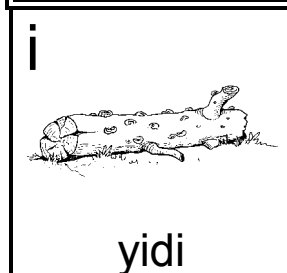
Tedî tiri-ĩ hi, Ôli hi čudurun ?

– Ũu, arru yida čuduru.

Ôli yuroũ yidan ?

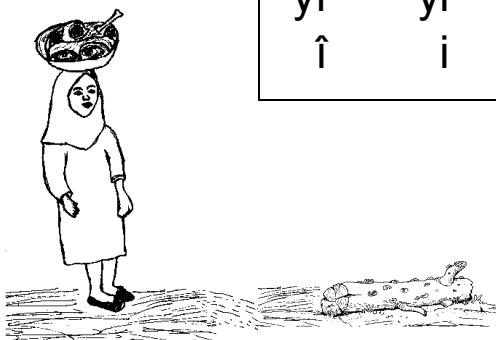
– Ũ-æ yuroũ yidanæ Arru yida.

î yî	î yîni	î tîbi
--	--	--

1. Eše yidi čuduru.
2. Eše tîbi yida.
3. Eše yî yida.
4. Eše gibi čuduru.

yîni	yidi
yî	yi
î	i

5. Eše yîni yida.
6. Eše tiri-ĩ hi yidi čuduru.

abi

bibiyi

yî

bî

abi
aba

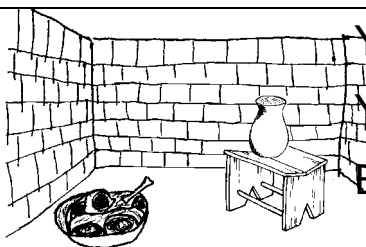
ai
aa

ayi
ayî

Ôli ayî hunã ha čuduru.

Ôli arru hunã ha čudurœ

Yî-ĩ yagabi-ĩ du č".

Yîni-ĩ yagabi-ĩ du č".

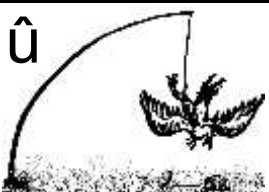
Eše yagabi-ĩ du yug—.

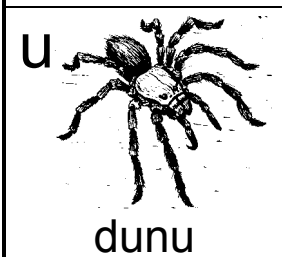
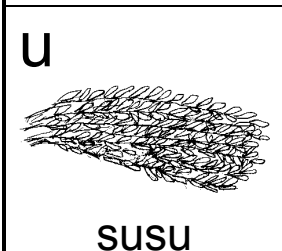
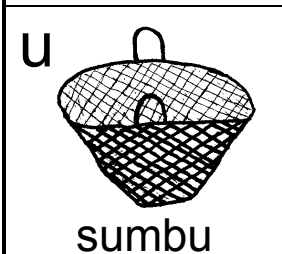
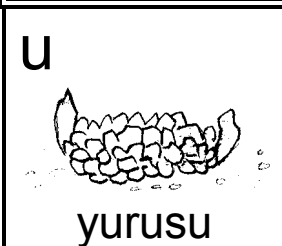
Eše yidi yida
yagabi hunã tedî
čîidi, tiri-ĩ hi Ôli ai
arrayi yida
čuduru.

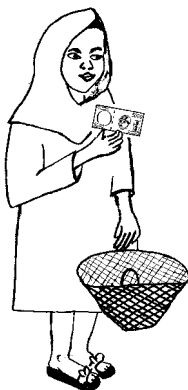
Eše yagabi-ĩ du čîn ?

—Ů-ú, yagabi-ĩ du yugó. Tiri-ĩ hi čî.

û yûdugusu	û gûrus dûbudo	û bûnnu
--	---	---

1. Eše dunu čuduru.
2. Eše yûdugusu čuduru.
3. Eše yurusu čuduru.

yûdugusu

yû

û

yurusu

yu

u

4. Eše sumbu yida.
5. Eše gûrus dûbudo yida.
6. Eše bûnnu yidanú.
7. Eše susu yidanú.

bui

aabu

bûyi

buya

yuba
yaba

aabu
abi

arru
arru-ã

bûnnu
bûnnu-ã

bôtu
bôtu-ã

Eše ndž yida ?

– Eše yidi yida.

Bôtu-ã ndž bibiyunu ?

– Bôtu-ã yîni-ĩ bibiyi.

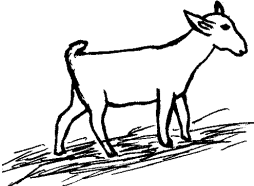
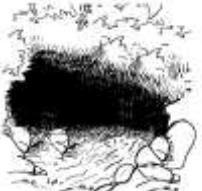
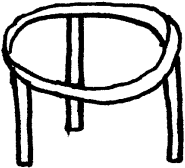
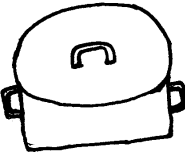
Eše gûrus dûbudo yida
sûgu-ã tedî čîidi, Ôli hi
čuduru.

1. Ôli ndû yida ? – Ôli bûnnu yida.

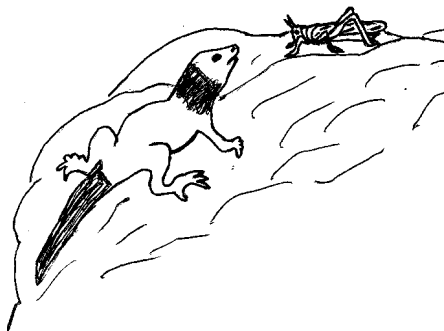
2. Eše yurusu čudurun ?

– Yurusu čudurú.

Bûnnu čuduru.

		
gimiř	gabur	gumaru
		
gumo	guskur	go

1. Ôli gaburu-ã du čî.
2. Gaburu-ã du go čî.
3. Gaburu-ã du gumo čî.
4. Gaburu-ã du gimiř čî.
5. Gaburu-ã du guskur čî.

gabur
ga
g

6. Gumi-ř gumaru barayini.

gayi

gûyi

gabu

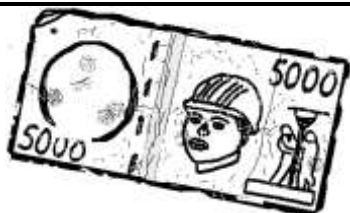
yiga

guyi

gubi

bûgi

gibi

gui
gûigui
buiga
ya

Gûrus dûbudo gibi .

Gumi-ĩ gibi yida.

čuduru → Ôli gumo čuduru .

čuduruã → Gumi-ĩ Ôli hi čuduru ã, ted.

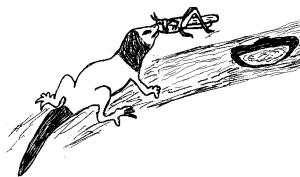
Ôli yagabi hunã tedî čîidi, gumo gumaru bui
yida Ôli hi čuduruã, čaa gibi hunã du zod.

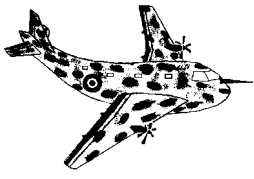
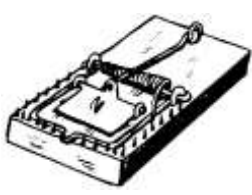
1. Ôli ndû čuduru ?

– Ôli gumo čuduru.

2. Gumi-ĩ gûrus dûbu yidan ?

– Gûrus dûbu yidanú. Gumaru yida.

		
čôhuri	či	čoŋgul
		
čoto	čabu	čomur

1. Ôli čôhuri barayini.
2. Ôli čoŋgul barayini.
3. Eše čabu-ã ted.
4. Eše čomur čuduru.
5. Eše čoto barayini.

čabu
ča
č

6. Čomuru-ã čaa ted.

čubu

čubabi

čagi

čaya

čubi

čabi

čaa

ču

čû

ači
ayiča
ya !čî
yî

barayi

barayin” č”

barayini

čubu

čub” č”

čubi

čak

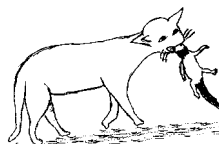
ča” č” →

čaa

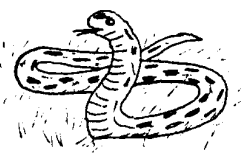
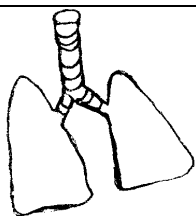

Eše čabu-ã tedî
čîidi, tiri-î hi ači-î
yî yida čuduru.

Bôtu-ã gumo čubî čîidi,
Eše he čuduruã,
čaa ted.

1. Eše čabu-ã tedun ? – Ūu, čabu-ã ted.
2. Bôtu-ã ndû čubî čî ? – Bôtu-ã gumo čubî čî.

		
dahu	direnu	dirgi
		
duhoni	dobu	diddi

1. Ôli ndû čuduru ? – Direnu čuduru.
2. Ôli ndû yida ? – Dirgi yida.
3. Ôli ndû čuduru ? – Dobu čuduru.
4. Ôli diddi yidan ? – Ůu, diddi yida.
5. Ôli dahu yidan ?
– Ůu, dahu yida.
6. Ôli duhoni yidan ?
– Ůu, duhoni yida.

duhoni
du
d

duyi

gubudi

buda

dûudi

budi

bûgudi

dagi

dugu

čudi

čubi

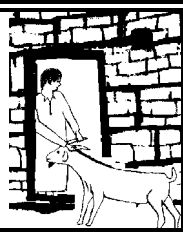
gudi

gubi

← Ôli duiyî tedî čî.

Arru-ã yiga čî. Ôli
yagabi-ĩ du duiyî nî čî. →

1. čubî čî

2. čub"e barayini

3. čub"e čidaa

čaî čî

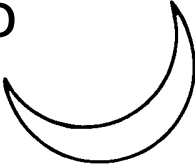
čag"e barayini

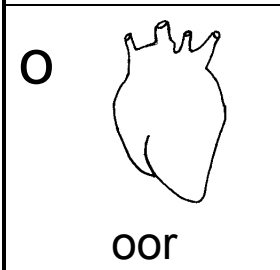
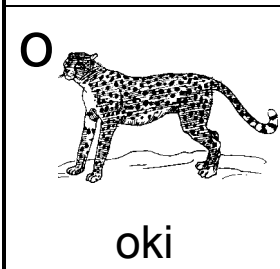
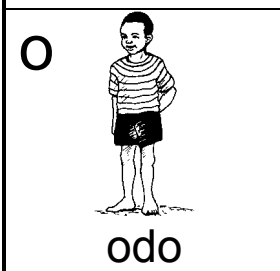
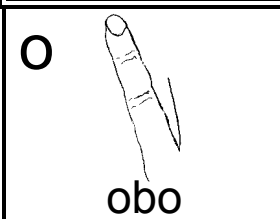
čag"e čidaa

Eše go hunã du yîni
duyinî čîidi, bôtu-ã
yîni-ĩ hi čuduruã,
čubîe čidaa.

Bôtu-ã ndû čuduru ?
– Bôtu-ã yîni čuduru.

 ôbubi	 ôwuri	 ôtu
--	--	--

1. Ôli hi ôtu čubu.
2. Ôli hi ôbubi čubu.
3. Ôli ôwuri čuduru.
4. Oki-ĩ oor yida.
5. Odi-ĩ oor yida.
6. Odi-ĩ obo yida. ➡

7. Odi-ĩ aba yida. ➡

ôtu

ô

obo

o

obudo

ôdi

yugó

godo

čooobi

dogu

dobu

bôdiyuo

goyi
gayiodo
adagodo
gôdi

1. Ôli arru hunã ha čuduru.
2. Ôli Eše he čuduru.
3. Bôtu-ã yîni-ĩ hi čubîe čidaa.
4. Ôli ai-ĩ hi su čî.
5. Ôbubi-ĩ yîni-ĩ hi su čî.

Ôli bôtu yida tedî čîdi,
tiri-ĩ hi odo yîni guyi
yida čuduru. Yîni-ĩ hi
ôbubi čî. Ôbubi-ĩ
godo, odi-ĩ hi čubîe
barayi.

1. Odi-ĩ yîni guyi yidan ?
– Ůu, yîni guyi yida.
2. Ôbubi-ĩ bôtu-ã ha su čîn ?
– Ů-ú, bôtu-ã ha su yugó. Yîni-ĩ hi su čî.

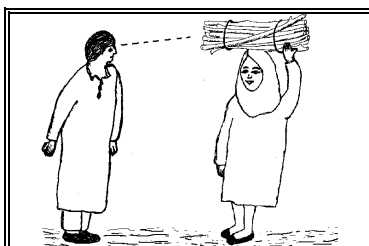
A B Y î ĩ û U G Č D Ô O

b	Eše abba hunã bôtu bui čuduru.
y	Ôli yagabi hunã du yî čî.
g	Bôtu-ã gumo guyi yida.
č	Ači-ĩ čabu-ã ted.
d	Odi-ĩ dobu čuduru.
a	Ôli ai arrayi yida.
i	Gibi-ĩ du yidi čî.
î	Ôli ayî hunã yîni čubî čî.
u	Ači-ĩ dugu hunã ha čuduru.
û	Bûgudi-ĩ gûrus dûbudo yida.
o	Odi-ĩ yiga dogu du čudo čuduru.
ô	Ôli hi ôbubi-ĩ čubu.

1. Ači-ĩ gibin ?
– Ũu, ači-ĩ gibi.

2. Ači-ĩ ndû čuduru.
– Ači-ĩ gibi čuduru.

3. Ôli ndû čuduru ?
– Ôli yida čuduru.

4. Eše ndû guyi yida ?
– Eše yida guyi yida.

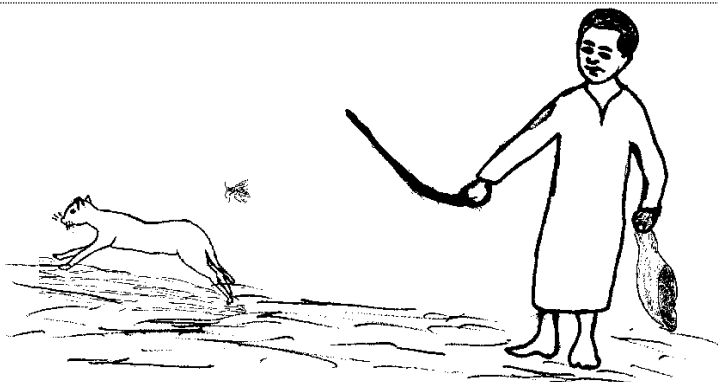

5. Eše, go hunã du yîni duyunun ?

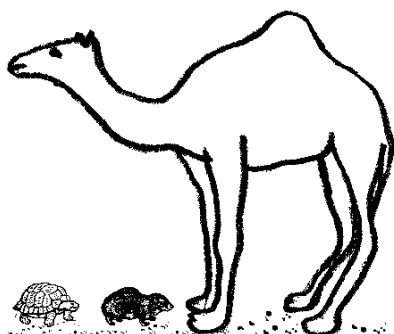
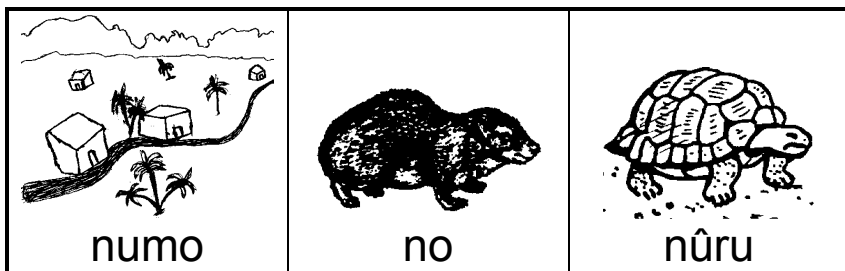
– Ŭu, go hunã du yîni dui.

6. Ôli sũgu-ã duyunu tedun ?

– Ŭu, Ôli sũgu-ã dui ted.

Odi-ĩ yîni guyi yida tedĩ čĩidi, tiri-ĩ hi bõtu
čuduru. Bõtu-ã yîni-ĩ hi čuduruã, čubĩe barayi.
Barayinã, odi-ĩ bõtu-ã ha čubab. Čubabã,
bõtu-ã čaa ted. Tedã, ôbubi-ĩ goodo, bõtu-ã ha
čubĩe barayi.

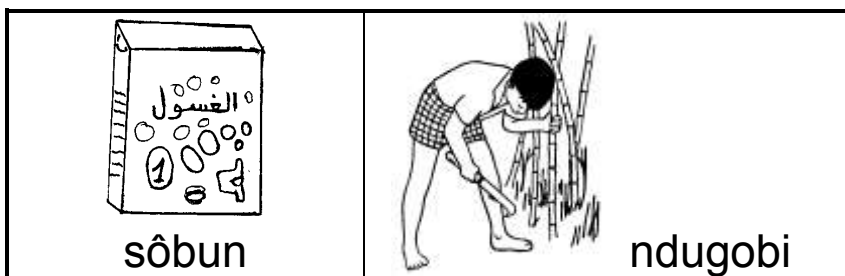

goni
ni
n

1. Goni-ĩ buin ? – Ûu, goni-ĩ bui.

2. No-ĩ buin ? – Û-œ no-ĩ bui gunœ.

3. Nûru-ã buin ? – Û-œ nûru-ã bui gunœ.

4. Sôbun čîn ?

– Ûu, sôbun čî.

5. Odi-ĩ yidi yugobî čîn ?

– Ûu, odi-ĩ yidi yugobî čî.

dunodo

yogon

buno

naani

ndîdi

gunna

nûgoi

ndudi

yina
yiga

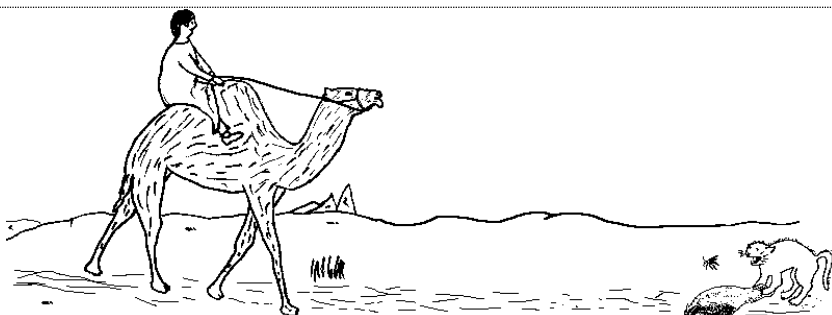
nagi
dagi

nû
ndû

bibiyini
bibiyindi

Ôli goni yida sûgu-ã tedî çî.

Ôli nžgoi tiri-ĩ hi čĩ ? – Ôli sûgu-ã tedî čî.

Ôli goni dunodo yida tedî čîidi, tiri-ĩ hi bôtu yîni čubî čî čuduru. Bôtu-ã Ôli hi čuduruã, čaa dogu ted. Tedã, ôbubi-ĩ bôtu-ã ha čubîe barayi.

1. Ôli ndû čuduru ?
– Ôli bôtu yîni čubî čî čuduru.
2. Bôtu-ã nûgoi čaa tedã ?
– Bôtu-ã Ôli hi čuduruã, čaa ted.

		
badagaĩ	yuũ	hêĩ

1. Eše hêĩ hunã buin ?
– Ũ-ú, hêĩ hunã bui gunú.
2. Eše badagaĩ hunã buin ?
– Ũu, badagaĩ hunã bui.
3. Eše yuũ yidan ?
– Ũu, yuũ yida.

yuũ
uũ

badagaĩ badagam <u>mi</u>	yuũ yum <u>ma</u>	hêĩ hê <u>mmi</u>
------------------------------	----------------------	----------------------

4. Badagammi bui. 5. Yumma hêmmi du čî.

		
muĩ	mami	mbi

6. Eše muĩ čudurun ? – Ũu, čuduru.
7. Ači-ĩ mami bui yida.
8. Go-ĩ du mbi čî.

mami
ma
m

môgo

mbo

mannu

aũ

mundu

amba

mbî

mu

gimiĩ
gimimmi

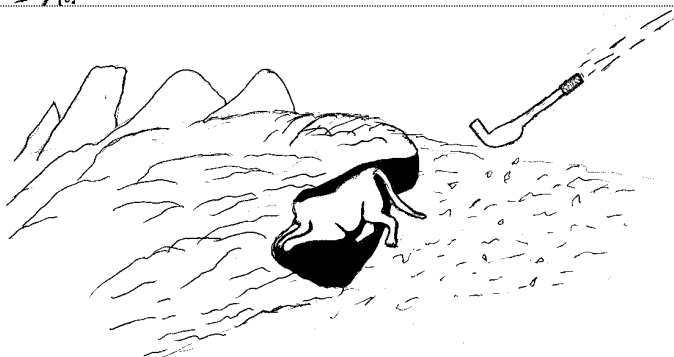
čubab
čubabã

yida
yidĩ

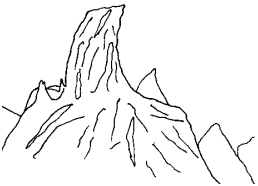
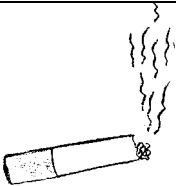
« Ôli, yîni Eše yidĩ buĩ. »

« Ôli, yîni Eše yidĩ bum. »

Dobimmi hêĩ du yuũ yida tedĩ čîidi,
bôtu-ã goodo, yumma ha čagîe barayi.
Dobimmi badagammi di bôtu-ã ha
čubab. Čubabã, bôtu-ã čaĩ gibi-ĩ du zod.

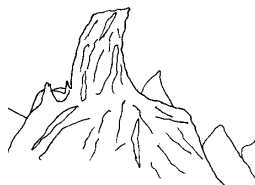
1. Bôtu-ã čaĩ tedun ? – Ůu, čaĩ gibi-ĩ du ted.
2. Nûgoi gibi-ĩ du tedã ? – Dobimmi čubab.

		
tigi	tûrdi	turbi
		
taba	turki	tûnni

1. Tûrdi-ĩ turbi čubu.

2. Turki-ĩ no čubu.

3. Turbi-ĩ no čubonú.

4. Eše tûnni yida.

5. Eše taba yidanú.

6. Eše tigi čuduru.

7. Eše muĩ hi mannu čuduru.

tigi
ti
t

tani

tîyi

tugó

tûgo

Tû

tia čûduti

tagi

tanú

taa

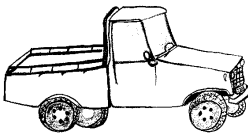
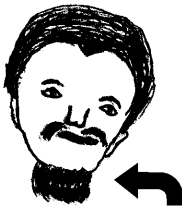
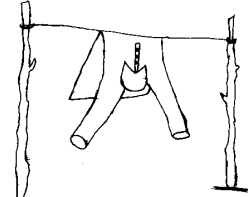
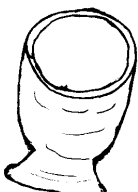
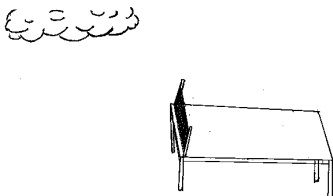
tudo
mudotuno
bunoyigiiti
yigiidi

1. Odi-ĩ tigi čuduru.
2. Odi-ĩ tigi-ĩ lau ted.
3. Dobimmi yagabi hunã du čî.
4. Dobimmi yagabi hunã lau ted.

Ôli goni dunodo yida sîgu-
ã ted. Tiri-ĩ hi tedî čîidi,
muĩ tigi-ĩ su čî čuduru.
Odo tuno turo taba yida
tiri-ĩ hi čî čuduru. Odi-ĩ Ôli
hi čuduruã, čaa tigi-ĩ lau ted.

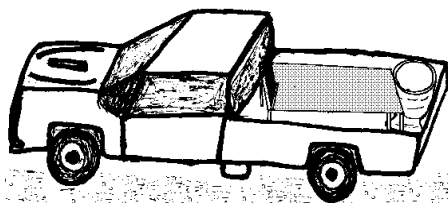

1. Odo tuni-ĩ yuũ yidan ?
– Ũ-ú, yuũ yidanú. Taba yida.
2. Odo tuni-ĩ tigi-ĩ lau tedun ?
– Ũu, tigi-ĩ lau ted.

 karaha	 kasu	 kogoya
 kubu	 kunu su	 koko
 kûdi		 kûdi

1. Kunusu-ã karaha-ã su čî.
2. Kûdi-ĩ mannu karaha-ã su čî.
3. Kogoya-ã karaha-ã su yugó.
Dogu du čî.
4. Kûdi-ĩ mannu karaha-ã su yugó. Dogu du čî.

karaha
ka
k

kunu

konnodo

bokini

ko

kubo

kaga

oki

kînniĩ

kayi
gayi

čaki
čagi

1. Odi-ĩ čubu.	➔	Ada-ã čub <u>o</u> .
2. Odi-ĩ čuduru.	➔	Ada-ã čudur <u>o</u> .
3. Odi-ĩ barayi.	➔	Ada-ã baray <u>uo</u> .
4. Odi-ĩ boki.	➔	Ada-ã bok <u>uo</u> .
5. Odi-ĩ du čî.	➔	Ada-ã du č <u>žo</u> .

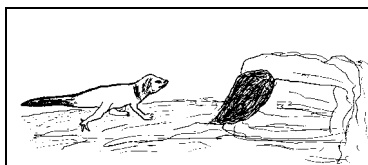

Odo tuni-ĩ tigi-ĩ lau čîidi, kaga čuduru. Kaga-ã odi-ĩ hi bokuo. Odi-ĩ dogu du karaha čuduru. Odi-ĩ čaĩ karaha-ã lau ted.

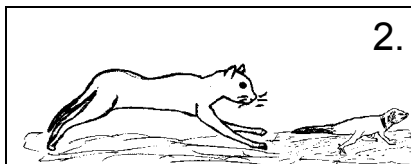
- Odi-ĩ konnodon ?
– Ů-ú, odi-ĩ konnodo gunú. Kaga-ã bokuo.
- Odi-ĩ ndũ dogu du čuduru ?
– Odi-ĩ karaha dogu du čuduru.

ɑ	a
---	---

k	Karaha-ã kaga-ã ha boki.
t	Odo tuni-ĩ taba yida tigi-ĩ lau ted.
n	Ôli numo hunã kunun ?
ũ / m	Dobimmi yuũ barayini.
d	Odi-ĩ tigi-ĩ lau dui ted.
č	Ači-ĩ yuũ čagîe čidaa.
g	Ôli goni hunã yiga čî.
ô	Ôbubi-ĩ goodo. Čîidi, Ôli hi čubunú.
o	Odi-ĩ arra hunã sũgu-ã čoobu ted.

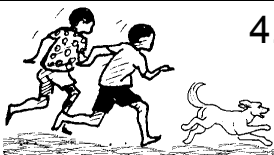
1. Gumi-ĩ gibi-ĩ lau tedun?
– Ũu, gibi-ĩ lau ted.

2. Gumi-ĩ hi ndũ bokinî čî ?
– Bôtu bokinî čî.

2. Bôtu-ã čaî cîn?
– Ũu, čaî čî;
kûdi bokinî čî.

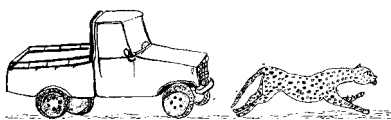
4. Kûdi-ĩ konnodon ?

– Ũ-ú, konnodo gunú ;
ada-ã bokindî čûo.

5. Ada-ã konnadan ?

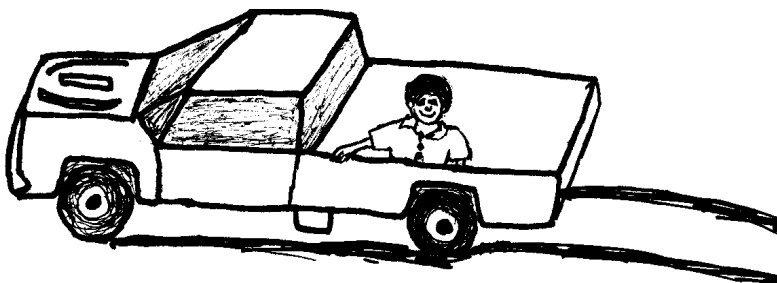
– Ũ-ú, konnada gunú ;
oki-ĩ bokinî čî.

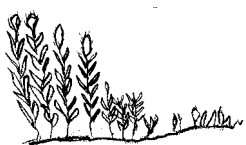

6. Oki-ĩ čaî čîn ?

– Ũu, oki-ĩ čaî čî ;
karaha-ã bokinî čî.

Odo tuni-ĩ hi kaga-ã bokundã, čaî karaha-ã lau ted. Oki-ĩ karaha-ã ha čuduruã, čaa tigi-ĩ lau ted. Turki-ĩ mannu karaha-ã ha čuduruã, čaa tigi-ĩ lau ted. Taa, odi-ĩ karaha-ã su kôči.

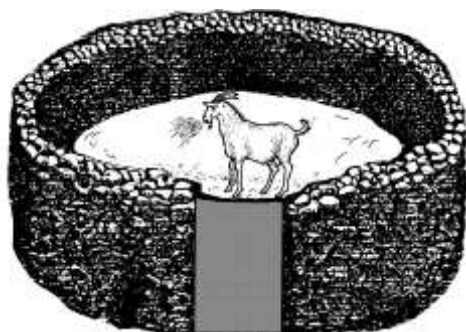
 bari	 kuur	 onuro
 korčo	 koro	 korro

1. Bôtu-ã kuur čubu.

2. Kuuru-ã onuro čubu.

3. Bôtu-ã bari čubunú.

4. Korčo yugó,
baranu !

koro
ro
r

5. Ôli arru hunã koro yida.

6. Arru-ã kori-ĩ du čĩ.

7. Arru-ã kori-ĩ du korro duyinĩ čĩ.

yodur

tobur

burkuyi

čuruk

yuguruk

kûrturi

ônuri

tigiri

1. turo

2. čû

tiri

tigi

čirri

diri

muro

mura

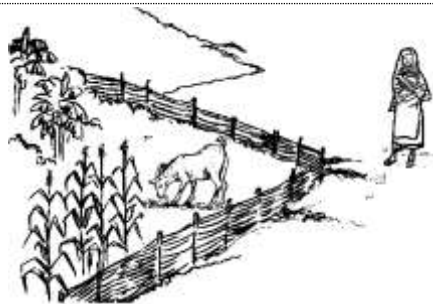
1. Arru-ã y ai-ĩ y bari-ĩ čubo.2. Ôli y Eše y ači-ĩ hi čuduroo.3. Ôli y Eše y arru-ã ha bokuo.4. Ai-ĩ y arru-ã y bari-ĩ du čžo.

5. Ači-ĩ bari bui yida. ➔ Bari ačij-ĩ bui.

6. Arru-ã ya buya yida. ➔ Ya arrua-ã buya.

Ôli ai yê arru yê yida.

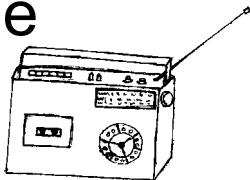
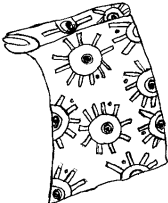
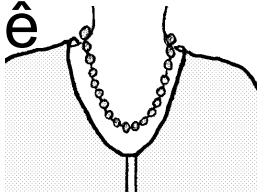
Arru hunã kori-ĩ du
čuruu tigiri bari ačii-ĩ
čubu. Ači-ĩ tigiri boki.
Arru-ã čaa ted. Taa,
ači-ĩ Ôli hi burkuyi.

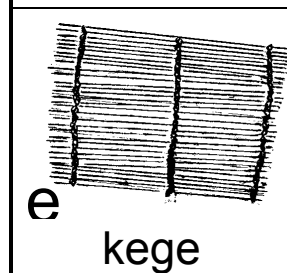
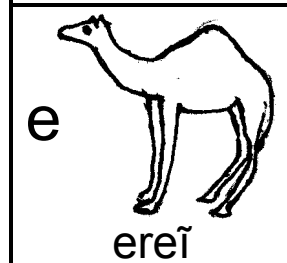
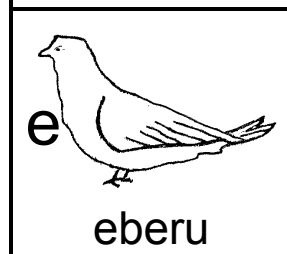
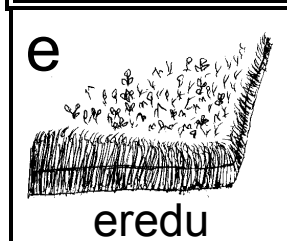

1. Ôli ai yê arru yê yidan ? –Ůu, ai yê arru yê yida.

2. Ači-ĩ nûgoi Ôli hi burkuyunã ?

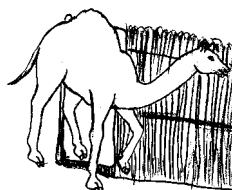
– Arru-ã bari-ĩ čubuã burkuyi.

ê êredie	ê êbi	ê êre
--	---	---

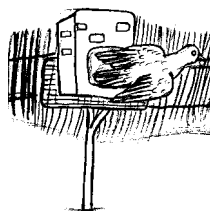

1. Eše êbi yê êre yê yida.
2. Muro êredie mannu yida.
3. Açi-ĩ kege yida.
4. Eberu-ã yê eremmi yê eredu-ã du čuo.

5. Eremmi eredu-ã du čuruk.

6. Eberu-ã yagabi hunã du yuguruk.

êre eredu
ê e

yerči

yibeyi

yôide

bêrki

beni

êgi

čebi

bîe

nerko

êre

êri

kege

kaga

yê

ye !

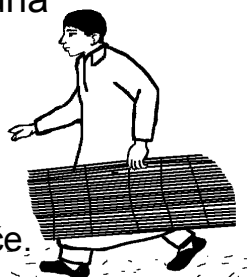
če

či

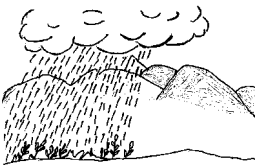
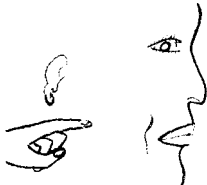
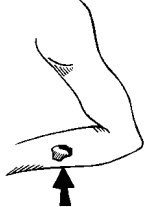
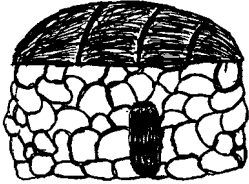
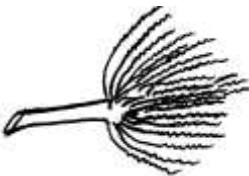
1. Ači-ĩ Ôli hi čuduru.
2. Ači-ĩ muro hi čuduroo, burkuyini.
3. Arru-ã eredu-ã lau tigiri.
4. Arru-ã eredu-ã lau tigiroo, bari-ĩ čubi.

Arru-ã êgi čîdoo, eredu-ã lau tigiri bari-ĩ čubi. Ači-ĩ arru-ã ha čuduroo, dogu bokini. Ači-ĩ Ôli hi kege če. Ôli tigiri koro hunã yibeyi.

1. Ači-ĩ Ôli hi ndû čenu ? – Ôli hi kege če.
2. Ôli ndû yibeyunu ? – Ôli koro hunã yibeyi.

		
ŋili	ŋuli	ŋui
		
yaŋar	oŋo	naŋara

1. Ôli kubo hunã ha ŋui yida.
2. Ôli ŋuli hunã ha ŋui yida.
3. Ôli yaŋar hunã yibeyi.
4. Ôli naŋara čubabi.
5. ɗili čenî čî.
6. Ači-ĩ aŋa čoob.

ŋili
ŋi
ŋ

		
ŋgûr	doŋgo	duŋgu

7. Ači-ĩ doŋgo yida.
8. Eše kubo hunã ha ŋgûr yida.
9. Eše duŋgu čudurdo yugó.

nuŋu

ôriŋi

čŋi

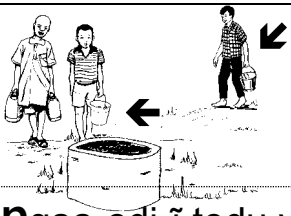
taŋu

aŋgur

wŋgo

ŋgo

aŋgaldo

duŋgu
dunuboŋiri
bokini

Odi-ĩ yĩ čŋi.

Ada-ã yĩ čŋgi.

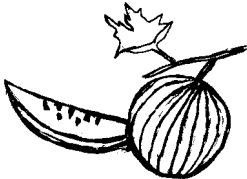
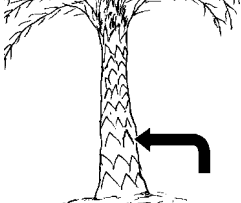
Ŋgaa odi-ĩ tedu yĩ čŋi? – Bûni-ĩ tedu čŋi.

Ŋgaa ada-ã turru yĩ čŋgi? – Bûni-ĩ tûrru čŋgi.

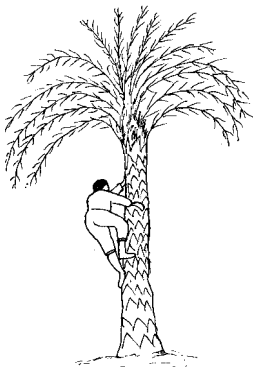
Ači-ĩ eredu hunã
du aŋa čoobu liĩ čĩidi,
ŋili če. Dogu du ônuri
yuguruĩ čĩ čuduru. Taa,
ači-ĩ duyĩ tedĩ čĩidi,
tobur. Toburrã,
Eše tigiri aŋa-ã guyĩ
če. Taa, ači-ĩ konnodo.
Eše he ŋgûr če.

Ači-ĩ ŋgaa aŋa-ã čoobu? – Eredu hunã du čoob.

 hali	 hur	 huri
 hodi	 hoho	 hûni

1. Huru-ã ya buya yida.
2. Tûnni-ĩ hura yida.
3. Direnu-ã hoho yida.
4. Ônuri-ĩ yuguruã, hôte buya čûdu.
5. Ôli eredu-ã du hali čon.
6. Ôli hûni duyí yida.

huri
hu
h

7. Odi-ĩ tûnni-ĩ hi hura-ã čoobu su kôčini čî.

yuha

tûgohu

hanjiri

tohoo

hûyi

tihined

hiyi

kohuri

tani kara hidiri
muro kara yihidi

hananiri
hananurú

hananiĩ
hananũú

Ôngohi tani ônuri-ĩ du tudobur .

Ôngohi nuro ônuri-ĩ du ndobur .

Ôngohi muro ônuri-ĩ du tobur .

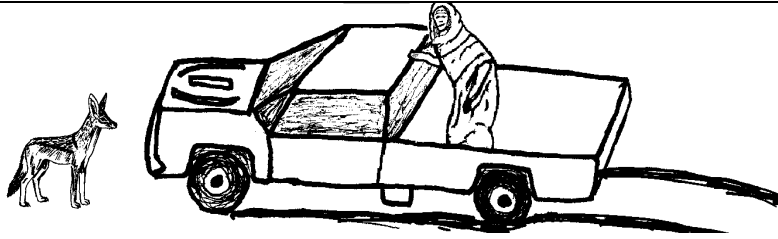
Dili budi čenã, ônuri
bui yuguruk. Eše
yagabi hunã tedî
čîidi, ônuri-ĩ du
tobur. Ôli čuduruã,
čaî tigiri Eše he
yoduru čirri-ĩ hi
činak. Taa hiyi :

« Nûgoi ônuri-ĩ du nduborrã ? »
Eše muro hi yuha : « Ônuri-ĩ bui kor du
hananurú. »

Eše ngaa čî ? – Eše ônuri-ĩ du čî.

r	Arru-ã kori-ĩ du čuruk.	
k	Kûdi-ĩ kegaya-ã ha boki.	
t	Turki-ĩ tigi-ĩ lau ted.	
ũ/ĩ/m	Dobimmi badagaĩ yê yuũ yê yida.	
n	Eše no kunu čudurun ?	
ê	Ači-ĩ êgi-ĩ doo, tibi čubi.	
e	Ači-ĩ kege eredu hunaã yibeyi.	
ŋ	Dili budi čenã, ônuri-ĩ karaha čoŋ.	
h	Ači-ĩ Ôli hi hiyi : « Hali hanjirin ? » či.	

1. Ači-ĩ ŋгаа čî ? – Ači-ĩ karaha-ã su čî.
 2. Turki-ĩ ŋгаа čî ? – Turki-ĩ bîe čî.

Ôbubi bui boktiyinî čî !

3. Odi-ĩ ndû yuhadî čî ?
 – Korro duyinî čî.
 4. Odi-ĩ ôbubi-ĩ hi čubabî čîn ?
 – Ũ-ú, čubabî yugó. Čaî čî.!

5. Eše ngaa čî ?
– Eše eredu hunã du čî.

6. Eše ndû čîdu ?
– Eše direnu čîd.

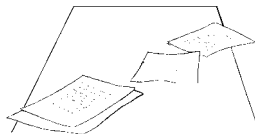
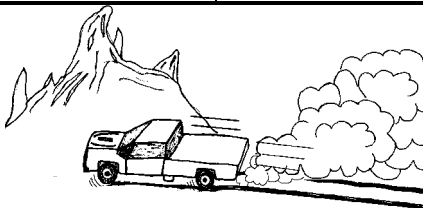

Eše yê Ôli yê ônuri-ĩ
čirri-ĩ hi čîkiidi, Eše
Ôli hi yuha :
« Ônuri-ĩ du
tudoburrã, ngûr nurã
ônuri-ĩ čoŋ. Baranu
te ! »

Ôli muro hi yuha : «
Ônuri-ĩ kunu tohoo,
ngûr numa baranuru
neri. »

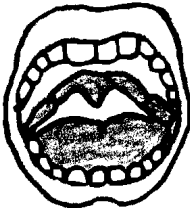
Eše « Yoo » čî. Taa, yagabi hunã ted.

 loĩ	 lûgu	 lugaluga
 lahadi Lahayin” čî.	 lokti Karaha-ã bîdibidi lokin” čî.	

1. Ôli loĩ hunã dûudii-ĩ choŋu ted.
2. Ôli lugaluga-ã ha yîni činak.
3. Ôli ai hunã bîdibidi lokinî ted.
4. Ôli anna hunã ha lahadia ted.
5. Karaha-ã lûgu hunã bui.

lahadi
la
I

 belu Belu -ã gûi-ĩ du čî.	 alli Alli -ĩ dahu-ã du čî.
--	---

lôko

kulolo

lûdi

ndulli

lili

lobdo

lobtuda

landiri

galu
gabu

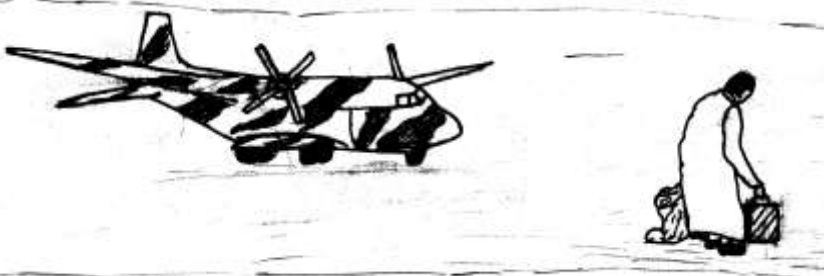
gali
kalli

kulo
kollo

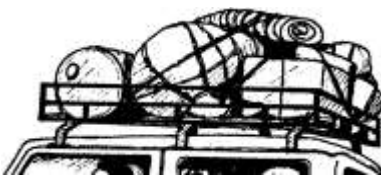
Ôngohi tani Bôguriĩ du tiri.

Ôngohi nuro Bôguriĩ du niri.

Ôngohi muro Bôguriĩ du li.

Ôli Tû a čîidi, Bôguriĩ tedu anna hunã ha
lahayinîe čidaa. Muro čôhuri barayinî hakunã,
lerdo. Čôhuri-ĩ su kôči, Bôguriĩ li čakinã, kayi
hakunú. Bîdi numi-ĩ ted. Tedã, tiganî morči.
Taa, muro lerdo gunú.

 njigapti Njigap čin” čî.	 njôlti Todo njTMčin” čî.
 njorra Yida njorra .	 anja Anja mundu čûo.

1. Anja karaha-ã su čûkã, yôida.
2. Eše yida njorra barayini.
3. Tani todo njôlnar.
4. Dobimmi yidi njigapčinî čî.

njôlti
njôl
nj

5. Tani tidedî tîyi.	4. Tani tihined.
6. <u>Nuro</u> ndedî <u>njî</u> .	5. <u>Nuro</u> <u>njî</u> hined.
7. Muro tedî čî.	6. Muro čihined.
8. Čihinedun ? — Ů-ú, čihinedú.	
9. <u>Njî</u> hinedun ? — Ů-ú, tihinedú.	

njoko

lernjini

kanjinã

njirka

njorru

alamnji

kînjigi

kunjo

čû
njûnju-ĩ

čunubu
njunubu

čuro
njuro

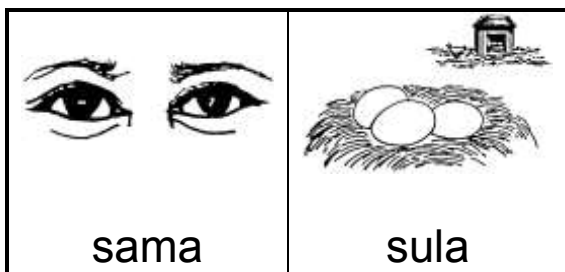
Ôli Bôguriĩ du tiganĩ čĩidi, aũ karahado turo
čuduru. Amma Ôli hi hiyi : « Dgaa ndedĩ njĩ ? »
Ôli yuha : « Kôi anna nurã čũkã, tidedĩe naani
hananurú. »

Amma Ôli hi hiyi : « Njihinedun ? »

Ôli yuha : « Tihinedú. Dgo aya tirido yugó. »

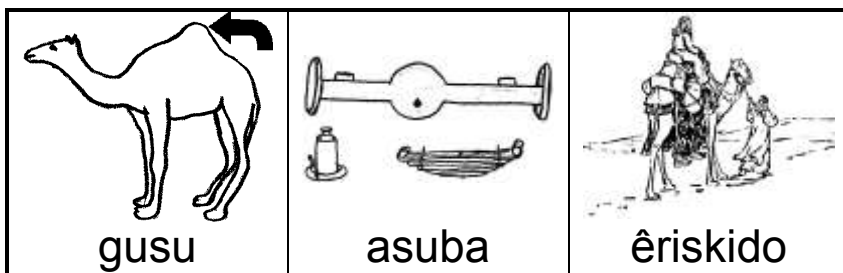
Amma yuha : « Anja nuã karaha-ã su yũdu naani,
kôi anna Tũaa-ã čũkã, lukar ! »

Taa, Ôli budi lerdo.

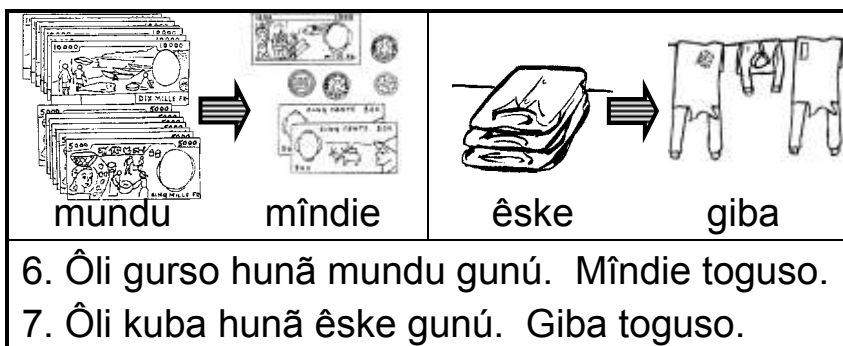

sula
su
s

1. Lôko naani Eše sula barayini.
2. Ači-ĩ sama hunã gala gunú.

3. Karaha-ã asuba mundu yida.
4. Goni-ĩ gusu hunã ha ŋui čî.
5. Lôko ha Ôli êriskiyini.

borsu

ôsurdo

kasugu

dugusa

tus

tubas

bos

sodur

tusa

dumosu

basal

čûsu

sûgoi

asunu

yusu
yusu !toguso
tohosobo
obo

1. Čôhuri-ĩ muro hi guyini.

2. Čôhuri-ĩ nuro hi gunjini.3. Čôhuri-ĩ tani hi gudiyini

Ôli yagabi obudo hunã tigiri. Taa, anna ha lahayi. Dugusa mundu ôsurdo di bos. Yum naani sûgu-ã tedu, anja êske čebu čobi. Anja

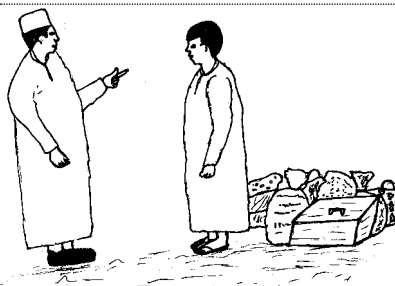
mundu čebu čobã, gûrso hunã mîndie toguso.

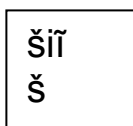
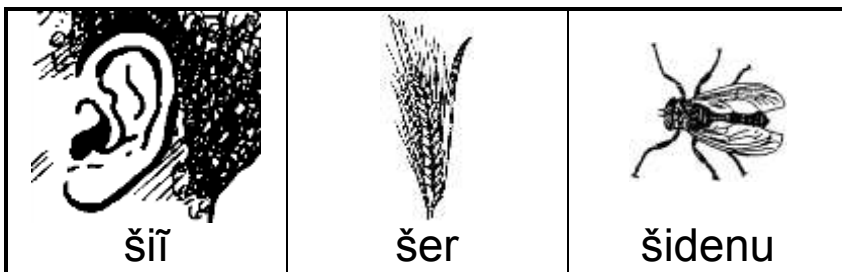
Taa, alamndunu êriskiyinîe barayi.

Obudi-ĩ Ôli hi yuha :

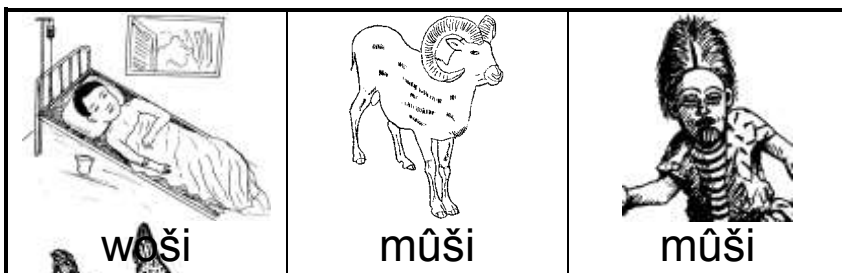
— Anja nuã mundu. Čôhuri-ĩ gunjunú.

Taa, Ôli karaha baradia ted.

1. Eredu ačii-ĩ du šer čĩ.
2. Yuũ Ešee-ã du šidenu tobur.
3. Eše šima hunã gala.

4. Odi-ĩ woši di dugusa mundu bos.
5. Mûši-ĩ yĩni hunã gali.
6. Muši-ĩ gali gunú.
7. Eše mûši-ĩ hi čidaá.
- Čĩidi**, mûši-ĩ hi čidaa.

8. Nũ, Ôli Tũ a čĩ <u>yee</u> Bôguriĩ a čĩ ?
— Bôguriĩ a čĩ.
9. Ôli kuba hunã êske <u>yee</u> giba ?
— Kuba hunã giba.

šaši

tîšoo

nôuši

môši

kiši

šigiri !

šiyini

šiša

Ôli dugusa mundu karaha barayinã, hakunú.

Yum turo obudi-ĩ Ôli hi yuha :

— Môši nurã « Tû tidedi » činî čî. Šigiri hinu !

Haki gunjini yee gunjunnú.

Ôli tigiri môši hundã ha hiyi :

— Tû tidedîe daaru. Haki gudiin ?

Taa, môši-ĩ yuha :

— Môdi numma tubas. Čîidi, anja mundu taũ
yee tammú ?

Ôli yuha :

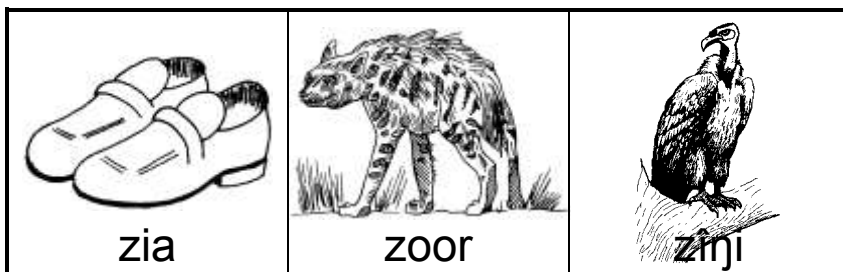
— Anja mundu tarú.

Môši-ĩ Ôli hi yuha :

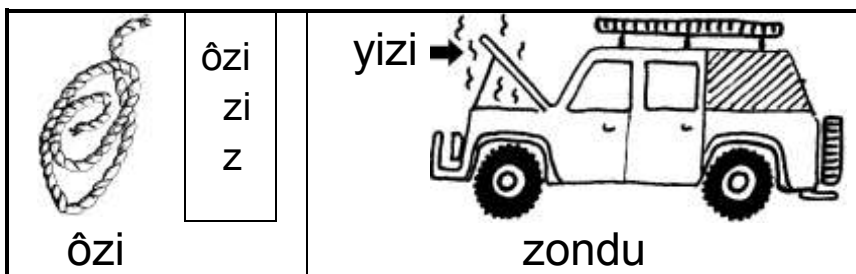
— Gali. Dugusa čû tîšoo, lukuri.

Numa môši-ĩ lukuri čunu ?

— Dugusa čû tîšoo, lukuri, čî.

1. Ôli zia hunã êske.
2. Zooru-ã arru čîduã, zîŋi-ĩ tigiri čubu.

3. Karaha-ã zonjinã, yizi yerči.
4. Ôli anja hunã ôzi di tuyi.

5. Kumma anna-ã karaha-ã čuzuwo.
6. Nû karaha-ã tuzukudo.

kuzo

tûruzi

zidu

zîbi

ôrozi

zaga

yuzuk !

torozo

yuzogo

kasu
kazu

mûši
mûzi

tubas
tubazi

bosi
bozi

1. Hidi : – Anja Ôlii-ã munduanna ?

2. Hžruũ : – Ũu, anja hunã mundu.

Dugusa çu yîšã, Ôli
yuzogo anja hunã kôï
karaha-ã çuzukĩ,
čoobu tigiri. Taa,
aũ môši hundã
yuha : « Anja nuã munduanna ? »

Ôli yuha : « Anja kumma nuhadurã, ada mura. »

Sûgoi môši-ĩ yuha : « Yoo, gali, landiri. Anja
nuã karaha-ã su yuzuk naani, ôzi di tunu ! »

Anna kulo çûkã yuhado : « Karaha-ã budi
tuzukudo » çuo.

l	Lôko Ôli Boguriĩ liĩ, anna-ã ha lahayi.
nj	Ôli anja hunã du tĩnne čũkã, njorra toguso.
s	Ôli anja kasugua yidaã, tusa.
š	Ôli dugusa mundu yĩšã, mōšii-ĩ tigiri.
z	Anja-ã karaha-ã ha su čuzuku, ôzi di tuyuo.
ê	Karaha Ôli su êriskiyinã, êski gunú.
e	Ereda ačii-ĩ Ôli yibeyi če.
ŋ	Ŋili čenã, Eše he ônuri-ĩ čoŋ.
h	Ôli karaha hakanu yee hakannú ?
r	Karaha bui-ĩ tiri-ĩ čirri-ĩ hi čuruk.

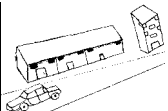

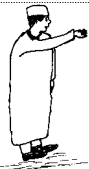
1. Ndũ kũdi-ĩ čoŋu ?
— Kũdi-ĩ zui čoŋ.
2. Ŋgaa kũdi-ĩ zui-ĩ čoŋu ?
— Yagabi-ĩ du čoŋ.

Kũdi a hi haŋaroo, yĩdiri !

3. Ndũ amma yogusĩ čĩ ?
— Kũdi-ĩ hi bokinĩ čĩ.
4. Nũgoi kũdi-ĩ hi bokinĩ ?
— Kũdi-ĩ zui hunã čoŋ.

	<u>numa</u>	
Hidi → Hûruũ →	– <u>Numa</u> Ôli Tû tedu ? – Ôngohi ted.	
	Ôli numo turo čuduru. Ôli <u>numa</u> mundu čuduru.	
	« Ôli ! Kubu <u>numa</u> gibi ! » « Ôli ! Kuba nuã giba ! »	

 Ôli hi anna-ã yazayuo. Taa aũ turo yuha :
« Lôko naani karaha môši ndurã
êriskiyinoo, zonjini. »

Taa Ôli yê môši hundã
yê anna guda-ã yê tûri.
Dogu tûrrã, karaha-ã
kûruni čonj. Čonã, haki
čuruú, du zonji.
Zonjinã, môši-ĩ yuha :
« Tani numi-ĩ tidedu
karaha baraniri. »

Ôli yuha : « Garru ! Sodur karahaa tubas. »

		
wûni	wuni	widenu
		
owonu	Wobu čai čî.	

1. Dugusa mundu tûrră, wobu čao.
2. Wuni Ôlii-ĩ kori-ĩ du čî.
3. Karaha-ă widenu bokinî čî.
4. Eše go hună wûni hi čî.
5. Owonu yerčină, ači-ĩ
eredu hună ladia ted.

wûni
wû
w

tug—– nug—– yug—	
7. Tani <u>tugonno—</u> , ôdi-ĩ wošiyini.	
8. Nuro <u>nugonno—</u> , ôdi-ĩ wošiyini.	
9. Muro <u>yugonno—</u> , ôdi-ĩ wošiyini.	
7. Tani <u>tugonn < ±</u> , ôdi-ĩ wošiyi.	
8. Nuro <u>nugonn < ±</u> , ôdi-ĩ wošiyi.	
9. Muro <u>yugonn < ±</u> , ôdi-ĩ wošiyi.	

wûdur

Wuna ?

ôwonni

wômo

weke

ôwuni

wô

Waha torkar !

Sodur Ôli bazuã, karaha buii togus. Taa, karaha-ã li. Liĩ, asuba yê yî yê widenu yê yida. Anna-ã karaha-ã yibeyuo. Yibeyindã, tîbi yê yîni widenuu-ã yê čubo. Taa, mura konnada. Ôli yuha :

— Odu tugurkuru waha torkar !

Taa, môši-ĩ Ôli hi yuha :

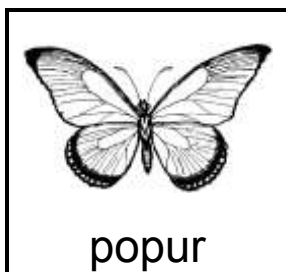
— Karaha nurã budi yôide. Anja nuã karaha gudi-ĩ hi su yuzuk !

Taa, anja Ôlii-ã hakundu karaha gudi-ĩ hi čuzuo.

Taa, môši-ĩ Ôli hi yuha :

— Nû, nuro karaha nurã ha su nugonnaã, kulolo togus.

Wuna anja yôida yida ? — Ôli anja yôida yida.

1. Eredu ačii-ĩ du popura mundu čũo.

2. Logortor-ĩ amma ha êbeu du čubĩ čĩ.

3. Logortora-« amma ha êbeu du čup” čũo.

ndusobi

1. Amma yusobu ted.

2. Anna-ã yusopu tũri.

ndebe

3. Amma anja čebu čoob.

4. Anna-ã anja čepu čoobo.

ndubabi

5. Tani naŋara babar .

6. Tunda naŋara bapar .

topuri

kapaga

bapiri

yopaar

pamba

hopusu

yugopi

papati

yusopi
yusobi

čepi
čebo

Haya tigirtă, karaha turo-ă so hi yusopu tûri.
Karaha Ôli su čĩĩ, gubudi ted. Tedĩ čĩidi, owonu
bui yerči. Yerčină, karaha-ă tus. Bidibidi-ĩ yĩngaldu
anna-ă hakundu wûni hûyundú.

Tĩnne borsu
čubo. Anna-
ă budi lobtuda
yĩšo.

Tûgohu yerčindă, owonu yugó. Ôli yuha :

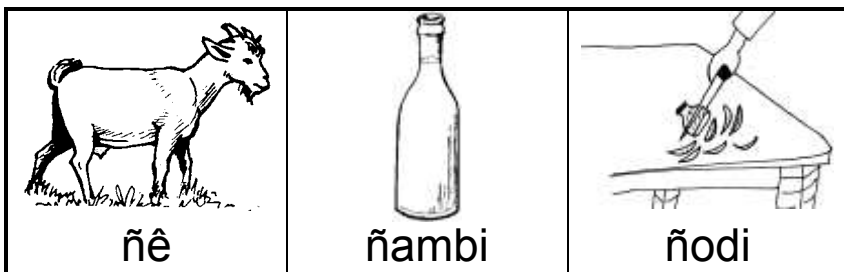
— Sûgoi karaha ha êriskinurú. Kuzo hună budi
bui. Čôhuri hi borsu êriskiniri.

1. Karaha wuna su čĩĩ gubudi tedu ?

— _____

2. Nûgoi anna-ă lobtudă ?

— _____

1. Lôko ha, ači-ĩ ñambi čagi.
2. Eše ñê hunã yuũ yida.
3. Eše basal ñoyi, weka-ã du duyí.

ñê
ñ

ndo ɲi	1. tani maar	tunda makar
	2. nuro maam	nura makum
	3. muro čoŋ	mura čoŋo

tam ➔ Nuro ñê tam.

taũwo ➔ Nuro ñê taũwo, gali.

Nuro karaha t< œ Čïidi, mbo taũwo, gali.

ñañamnjini

ñoyini

ñuyini

ñonu !

ñañamiri

ñulongum

Dugusa mundu tûrrã, Tarsu tigirow. Taa, čakundu wûni hûyuo. Anna-ã gunna wûni kaa ñulokundu bosu tia čûduti čîkiidi, ñabudur turo tigiri lahayi. Taa, mura ha hiyi :

— Ñê kasuguu tarã,
makumûú ?

Ôli yuha :

— Tunda tûgohu du lukuri. Ñê makurú. Ñambi taûwo, kûrtu makiri.

Taa, ñabuduru-ã tedu ñambi-ĩ tûku. Tûkã, anna-ã čepu čoŋo. Taa, aũ turo yuha :

— Tugo numo ndurã tigirtu tîši.

Taa, Ôli yuha :

— Odu, kuzo ndurã tuzĩ nerko.

1. Wuna anna-ã bosu čîikidi tigiri ?

— _____

2. Numa Ôli « Lukuri » čunu ?

— _____

nj	Ôli anja hunã du todo čî čuduruã, njôlči.
ñ	Ñabuduru-ã ači-ĩ hi ñambi če.
s	Karaha bui-ĩ asuba hunã tusa gunú.
z	Kôî karaha-ã zonjinã, Ôli zia hunã hiye.
š	Odo woši-ĩ šĩĩ hunã du šidenu čî.
p	Kogoya-ã pûpurtini popur čuduru.
w	Eše weka-ã du yîni widenuu duyî.
ŋ	Ôli kubo hunã ha ŋui yida čîidi, naŋara čubab.

LÔKO ÔLI NUMI-Ĩ TIGIRĨ

Yum turo yiš"#

\$%&(ĩ!)*'+,- !!./#!/\$\$/!\$%&" ("!)*'+)%!0/1/2%,-!

3\$\$/!\$%&" ("!/\$4/!5/6%*%/!7/+!2%,- !

Anja nuã kasuguan ?

Ůu, kasugua. Čĩidi, beni yê togo yê wobu yaroo,
aũ anja barayinĩ gunna ha yeburu yeri.

3\$4/!80" ("!5%2/!*%\$9-!%;!'),6/- !

A ndũ kor ?

Dũbu ôguzuu.

Dũbo čũ du yebummũú ?

Yeburú.

Nũgoi anja Ôlii-ã
budi tusã ?

Amba bui barayini.

3\$\$/ ("!/\$4/!80" ("!*%\$\$/!č<=%č,,7,-!! 3&7/!

1/5%\$'#!5%>,č%;%+%č'1'\$<;- !

Togo čôhuri haŋuroo,
Bôguriĩ tidedu anja guda
yoburu zaptidini.

TUS.

Annexe : L'Orthographe touboue

CONSONNES : La plupart des consonnes touboues ont la même valeur que celles du français. Exceptions :

Le **č**, ou **c**, (ex : **čTMhur**) est prononcé comme le 'tch' en français.

Le **h** (ex : **h^uosu**) est aspiré comme le 'h' en anglais.

Le **nj** (ex : **anj^a**) est prononcé comme le 'ndj' en français.

Le **–** (ex : **–•**) est prononcé comme le 'gn' en français.

Le **ŋ** (ex : **ŋuli**) est prononcé comme le 'ng' en français.

Le **S** suivi du **a** / **o** / **u** est prononcé comme, en français le 's' au début d'un mot, le 'ss' au milieu d'un mot ou le 'ç'.

Mais parfois, quand le **S** est suivi de **e** / **i**, il peut être prononcé, soit comme le 's/ss/ç', soit comme le 'ch' en français. Donc, dans ces derniers cas, afin d'aider le lecteur toubou, le **ˇ** s'ajoute au **S** (ex : **šĩĩ**).

QUELQUES AUTRES PRECISIONS :

- On écrit toujours **k** et *jamaïs* 'c' ou 'q'.
- Le **g** est toujours prononcé comme 'gazelle', 'gorge' ou 'guêpe' en français et *jamaïs* comme 'genou' ou 'gifle'.

VOYELLES : Le système vocalique du toubou est nettement différent de celui du français et se divise en deux :

1) les voyelles tendues (fermées/ pures)	" TM • ž	 : : : : :	2) les voyelles relâchées (ouvertes/ déformées)	i o e u a
---	-------------------------------	---------------------------	--	-----------------

En plus, quelques-unes de ces voyelles peuvent être nasalisées, et ceci est indiqué par le signe « tilde » mis au-dessus d'une voyelle : **ç**, **ĩ** et **ũ**.

Par contre, en français la nasalisation est indiquée par une voyelle suivie par la lettre 'n' : 'matin', 'ton', 'vent'. C'est-à-dire, le mot 'banc' en français serait écrit **bç** en toubou.

Le **a** (ex : aski) est prononcé comme le 'a' en français.

Le **•** (ex : •re•) est prononcé comme le 'é' (ou 'er') en français.

Le **e** (ex : ebere) est prononcé comme le 'ê' (ou 'ai' dans le mot 'lait' en français).

Le **"** (ex : t"bi) est prononcé comme le 'i' en français.

Le **i** (ex : diiri) n'existe pas en français mais se rapproche du 'i' bref en anglais comme dans le mot 'sit'.

Le **TM** (ex : TMtu) est prononcé comme le 'o' ou le 'ô' en français dans les mots 'oser' ou 'ôter'.

Le **o** (ex : ormo) est prononcé comme le 'o' en français dans les mots 'ordre' ou 'bonne'.

Le **ž** (ex : džbu) est prononcé comme le 'ou' en français.

Le **u** (ex : yurusu) n'existe pas en français mais se rapproche du 'u' bref en anglais comme dans le mot 'put'.

QUELQUES REMARQUES :

➤ Si une voyelle en suit une autre, toutes les deux sont prononcées : c'est-à-dire, ai en toubou on se prononcerait 'aï' en français.

➤ La NÉGATION s'écrit avec un accent aigu, d'habitude sur la dernière voyelle :

čuduro = 'il ne voit pas' (**čuduru** = 'il a vu')

hakunno yug == 'il n'a pas trouvé'.

➤ L'ARTICLE DÉFINI est indiqué soit par **-ĩ** ou **-<** soit par **mmi** ou **mma** ajouté à la fin du nom ou de l'adjectif :

bžni = 'puits' → bžni **-ĩ** = 'le puits'.

dobĩ = 'fille' → dobi **mmi** = 'la fille'.

➤ L'APPARTENANCE est indiquée par les voyelles géminées (doublées) à la fin d'un mot :

susu dž ii-ĩ = 'herbe de la chamelle'

maša-< anna li di aa = 'la nourriture est pour les gens qui viennent'

Alphabets

Toubou	a	ā	b	č	d	e	ê
Français	<u>l</u> ac	s <u>a</u> ns v <u>e</u> nt	b	<u>T</u> chad	d	fête <u>l</u> ait	é <u>c</u> ole aim <u>e</u> r
Anglais	f <u>a</u> ther h <u>o</u> t	—	b	<u>C</u> had	d	f <u>e</u> d	c <u>a</u> ke b <u>a</u> it

Toubou	g	h	i	î	ĩ	k	l	m
Français	<u>g</u> are <u>g</u> uerre	—	—	<u>i</u> l ly <u>c</u> ée	—	<u>k</u> ilo <u>q</u> uand <u>c</u> amp	<u>l</u>	<u>m</u>
Anglais	<u>g</u> et <u>g</u> uide	<u>h</u> at	s <u>i</u> t	s <u>e</u> at s <u>e</u> ed	—	<u>k</u> ing <u>q</u> ueen <u>c</u> ome	<u>l</u>	<u>m</u>

Toubou	n	nj	ñ	ŋ	o
Français	<u>n</u>	<u>N</u> djaména	a <u>g</u> neau	parking	<u>f</u> ort
Anglais	<u>n</u>	<u>i</u> njury <u>e</u> ngine	c <u>a</u> nyon	parking	b <u>o</u> ught c <u>a</u> ught <u>l</u> aw

Toubou	ô	p	r	s (<u>s</u> ama du)	s (<u>š</u> ima du)
Français	<u>d</u> os	<u>p</u>	~r	s <u>a</u> le tasse <u>c</u> elui le <u>ç</u> on nation	<u>ç</u> at <u>s</u> chéma
Anglais	<u>b</u> oat <u>f</u> oe	<u>p</u>	~r	m <u>a</u> son l <u>e</u> sson <u>r</u> ice	<u>s</u> hip <u>s</u> ugar n <u>a</u> tion

Toubou	t	u	û	ũ	w	y	z
Français	<u>t</u>	—	<u>t</u> out	—	<u>o</u> ui	<u>y</u> eux	<u>z</u> éro ma <u>i</u> son
Anglais	<u>t</u>	<u>p</u> ut	<u>d</u> ue <u>d</u> ew <u>b</u> oot	—	<u>w</u> ater	<u>y</u> ard	<u>z</u> ero e <u>a</u> sy b <u>u</u> zzard

الحروف

•	e	d	č	b	a	تبو
—	—	إد	إتش	إب	أ	عربي

l	k	”	i	h	g	تبو
ل !	ك !	إ !	— !	ح	—	عربي !

! ! !

η	—	nj	n	m	تبو
—	—	نج !	ن !	م !	عربي !

! ! !

š	s	r	p	™	o	تبو
ش	س	ر	پ	أو	—	عربي

z	y	w	ž	u	t	تبو
ز	ي	و	و، أ	—	ت	عربي

ملحق: الحروف التبو

الحروف الصوتية:

في اللغة التبو كل حرف صوتي له شكلين مختلفين مع النبرة العوض أو بدونه. مع النبرة العوض يكون الحرف الصوتي ممدود أو صاغي يقترب على الحروف الصوتية مثل «أ، إ، أ» في اللغة العربية.

حرف الصوتي بدون النبرة العوض يكون متغير أو متراخ تلك الأشكال من الحروف الصوتية لا توجد في اللغة العربية. بالإضافة إلى ذلك الحرفين الصوتيين «ê» و «e» لا يوجدان في اللغة العربية و أيضاً الحرف الصوتي «ô» لا يوجد إنما قريب من «أو».

الحروف الساكنة:

توجد ثلاثة حروف ساكنة في اللغة التبو الذي لا توجد في اللغة العربية: الحرف «g» قريب من الحرف «غ» لكن الحرف «g» نطقه عالي من حرف «غ». الحرف «ñ» و الحرف «η» شكلين من الحرف «ن» لكن «ñ» و «η» نطقهما عميق في الحنجرة من «ن». مثلاً:

ñ	η
	
ñê	ηam
معزة	قطّ

Tudaga

a aski	A kayua	b barbi	č čôhuri	d direnu
e eberu	E êre	g gimiĩ	h hosu	i diri
î tîbi	Î êĩ	k karaha	l lôĩ	m mûzi
n no	N anja	ñ ñê	ŋ ŋam	o ormo
ô ôtu	Ô popur	r arru	s sûni	š šĩĩ
t tûnni	T yurusu	û dûguli	Û yuũ	w wûni
y yuzo	Y zĩŋi	z zĩŋi	Illustrations : Madjitelem Phanuel Mbanji Bawe Ernest Hassane Abakar Ôyi Mahûmut	

500 Cfa